

WOJEWODA
ZACHODNIOPOMORSKI

Szczecin, 21.09.2023 r.

Znak: WZPS-3.431.11.14.2023.RK

**Pan
Marian Hermanowicz
Starosta Koszaliński**

Wystąpienie pokontrolne

Na podstawie art. 186 ust. 1 pkt 3 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej¹ oraz rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej w sprawie przeprowadzania kontroli przez wojewodę oraz wzoru legitymacji uprawniającej do przeprowadzania kontroli², w dniach 27-30 czerwca 2023 r. przeprowadzona została kontrola w trybie zwykłym w powiecie koszalińskim. Czynności kontrolne prowadzone były w Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Koszalinie mieszczącym się przy ul. Andersa 32, wykonującym zadania organizatora rodzinnej pieczy zastępczej oraz w siedzibie Starostwa Powiatowego w Koszalinie przy ul. Raławickiej 13. Kontrolę na podstawie upoważnienia nr 87/2023 z 1 czerwca 2023 r. przeprowadził zespół inspektorów Wydziału Zdrowia i Polityki Społecznej Zachodniopomorskiego Urzędu Wojewódzkiego w Szczecinie w składzie: Joanna Płachta – starszy inspektor wojewódzki oraz Renata Karwowska – główny specjalista, osoba kierująca zespołem. Przedmiotem kontroli był sposób realizacji przez powiat koszaliński wybranych zadań określonych w ustawie o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej w okresie od 1 stycznia 2022 r. do 30 czerwca 2023 r. oraz realizacja zalecenia pokontrolnego z kontroli przeprowadzonej w Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Koszalinie w dniach 21-23 i 26-27 sierpnia 2019 r. Ustaleń kontroli dokonano na podstawie analizy dokumentacji dotyczącej kontrolowanych zagadnień, informacji udzielonych przez Starostę Koszalińskiego oraz dyrektora Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Koszalinie.

akta kontroli str. 4

Działalność powiatu koszalińskiego w zakresie objętym kontrolą oceniam pozytywnie z uchybieniami³.

¹ Ustawa z dnia 09 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2023 r. poz. 1426 ze zm.),

² Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 21 sierpnia 2015 r. w sprawie przeprowadzania kontroli przez wojewodę oraz wzoru legitymacji uprawniającej do przeprowadzania kontroli (Dz. U. z 2015 r. poz. 1477),

³ Do oceny kontrolowanego podmiotu stosuje się 4-stopniową skalę ocen: pozytywna, pozytywna z uchybieniami, pozytywna z nieprawidłowościami i negatywna.

Określenia użyte w wystąpieniu:

centrum, pcpr, organizator rodzinnej pieczy zastępczej – Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Koszalinie

dyrektor – dyrektor Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Koszalinie

starosta – Starosta Koszaliński

Kontrolujący ustalili, że dokumentacja rodzin zastępczych i wychowanków pieczy zastępczej znajduje się w pomieszczeniach Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Koszalinie i jest chroniona przed dostępem osób nieupoważnionych.

Starostą Koszalińskim jest Pan Marian Hermanowicz. Dyrektorem Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Koszalinie jest Pani Ewa Paprocka-Palkowska. W okresie objętym kontrolą nie było zmiany na stanowisku starosty.

Zadania organizatora rodzinnej pieczy zastępczej w powiecie koszalińskim wykonuje Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Koszalinie.

Oceny dokonano na podstawie szczegółowej analizy realizacji przez powiat koszaliński następujących zadań określonych w ustawie o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

1. Opracowanie i realizacja 3-letniego programu dotyczącego rozwoju pieczy zastępczej.

W okresie objętym kontrolą powiat realizował dwa programy:

- Program Rozwoju Pieczy Zastępczej w Powiecie Koszalińskim na lata 2020-2022 przyjęty uchwałą Nr XVI/126/19 Rady Powiatu w Koszalinie z 19 grudnia 2019 r.
- Program Rozwoju Pieczy Zastępczej w Powiecie Koszalińskim na lata 2023-2025 przyjęty uchwałą Nr LXII/399/22 Rady Powiatu w Koszalinie z 15 grudnia 2022 r.

Została zachowana ciągłość w opracowywaniu i realizacji 3-letnich programów rozwoju pieczy zastępczej.

W programie ujęte zostały: sytuacja pieczy zastępczej w powiecie, kierunki rozwoju pieczy zastępczej, cele główne, cele szczegółowe, coroczny limit zawodowych rodzin zastępczych, sposoby wspierania klientów systemu pieczy zastępczej, źródła finansowania oraz monitorowanie realizacji działań.

Dyrektor Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Koszalinie składał roczne sprawozdania z efektów pracy organizatora rodzinnej pieczy zastępczej wraz z zestawieniem potrzeb w zakresie systemu pieczy zastępczej, na podstawie którego opracowywane były kolejne programy. Kontrolujący pouczyli, aby w sprawozdaniach jednoznacznie i precyzyjnie określać potrzeby w pieczy zastępczej.

1.1. Realizacja 3-letniego programu dotyczącego rozwoju pieczy zastępczej.

W ramach realizacji programu rozwoju pieczy zastępczej na terenie powiatu prowadzono działania w następujących obszarach: tworzenie przyjaznych warunków do pozyskiwania nowych kandydatów na rodziny zastępcze i rodzinne domy dziecka, poprawa jakości usług świadczonych przez instytucje pracujące na rzecz rodziny, specjalistyczne wsparcie dla rodzin zastępczych i rodzinnych domów dziecka, promowanie pieczy zastępczej.

W okresie objętym kontrolą centrum nieprzerwanie promowało rodzicielstwo zastępcze i prowadziło nabór kandydatów poprzez m.in.: upowszechnianie informacji o poszukiwaniu kandydatów w mediach społecznościowych, na stronie internetowej, w lokalnych mediach

(radio, telewizja), tablicach ogłoszeń w instytucjach publicznych, Kościołach i organizacjach religijnych. Zatrudniano koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej, kwalifikowano kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej. W celu zwiększenia efektywności usług świadczonych przez instytucje działające na rzecz rodziny, centrum współpracowało w ośrodkami pomocy społecznej, policją, strażą graniczną, kuratorami sądowymi, szkołami, uczelniami wyższymi, Regionalnym Ośrodkiem Polityki Społecznej w Szczecinie. Rodzinom zastępczym zapewniono dostęp do poradnictwa specjalistycznego: psychologicznego, prawnego, pedagogicznego, socjalnego, rodzinnego, dietetycznego. W powiecie realizowany był projekt *Regionalna Akademia Dzieci i Młodzieży*.

akta kontroli str. 15-20

2. Tworzenie warunków do powstawania i działania rodzin zastępczych, rodzinnych domów dziecka i rodzin pomocowych.

W celu pozyskiwania kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej podejmowane były następujące działania:

- upowszechnianie informacji o poszukiwaniu kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej podczas festynów, pikników
- prowadzenie strony internetowej
- rozpowszechnianie informacji o poszukiwaniu kandydatów w obecnych środowiskach zastępczych
- udzielanie wywiadów w radio, telewizji, prężnie działający Klub Rodzica Zastępczego.

W wyniku podjętych działań utworzono 9 rodzin zastępczych niezawodowych, 2 rodzinne domy dziecka oraz powstało 7 rodzin zastępczych spokrewnionych.

Sposób kwalifikowania kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej lub do prowadzenia rodzinnego domu dziecka oraz funkcjonowanie rodzin zastępczych sprawdzono na podstawie analizy dziesięciu rodzin. Analizie poddano zgodność postępowania Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Koszalinie z przepisami ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej od momentu zgłoszenia się kandydatów wyrażających chęć ustanowienia ich rodziną zastępczą lub wydania postanowienia przez sąd do umieszczenia dzieci w tej rodzinie, a w szczególności: weryfikację spełnienia przez kandydatów wymagań określonych w ustawie, zweryfikowanie danych w rejestrze z dostępem ograniczonym, o którym mowa w ustawie o przeciwdziałaniu zagrożeniom przestępczością na tle seksualnym, przeprowadzanie szkoleń, wydawanie zaświadczeń kwalifikacyjnych, aktualizowanie co dwa lata zaświadczeń lekarskich potwierdzających, że prowadzący rodzinę zastępczą są zdolni do sprawowania opieki i opinii psychologicznych o posiadaniu predyspozycji i motywacji do pełnienia funkcji rodziny zastępczej, umieszczanie dzieci w rodzinach, przyznawanie rodzinom świadczeń, dokonywanie ocen rodzin, obejmowanie wsparciem koordynatora, udzielanie wsparcia i pomocy.

Analiza rodzin przedstawia się następująco:

1. (...) rodzina niezawodowa - sąd powierzył rodzinie tymczasowe pełnienie funkcji rodziny zastępczej w marcu 2023 r. Centrum zgromadziło dokumenty określone w ustawie o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. W maju została dokonana wstępna akceptacja. Rodzina w czerwcu rozpoczęła szkolenie. Na dzień kontroli w rodzinie przebywało 1 dziecko. Rodzina miała zapewniony dostęp do specjalistycznej pomocy dla dziecka oraz kontakt z innymi rodzinami zastępczymi. Ze względu na krótki okres funkcjonowania nie była oceniana. Terminowo otrzymywała należne świadczenia na pokrycie kosztów utrzymania dziecka.

2. (...) rodzina niezawodowa - utworzona przed okresem objętym kontrolą. W aktach znajdowała się aktualna opinia psychologa oraz zaświadczenia lekarskie. Na dzień kontroli w rodzinie przebywało 4 dzieci (rodzeństwo). Rodzina miała zapewniony kontakt z innymi rodzinami zastępczymi, udział w grupie wsparcia, dostęp do poradnictwa, udział w warsztatach z dietetykiem. W okresie objętym kontrolą rodzina była oceniana raz - uzyskała ocenę pozytywną. Rodzina biologiczna nie współpracuje z asystentem. Terminowo wypłacane były należne świadczenia na pokrycie kosztów utrzymania dziecka.
3. (...) rodzinny dom dziecka przekształcony z rodziny zastępczej niezawodowej w styczniu 2023 r. Rodzina zgłosiła się do centrum w grudniu 2022 r. Zgromadzone były dokumenty potwierdzające spełnienie przez rodzinę wszystkich wymagań określonych w ustawie o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. Rodzina uzyskała wstępną akceptację organizatora rodzinnej pieczy zastępczej w styczniu 2023 r. i bezpośrednio po uzyskaniu akceptacji odbyła szkolenie uzupełniające. 31 stycznia złożyła wniosek o wydanie zaświadczenia kwalifikacyjnego i uzyskała je tego samego dnia. Na dzień kontroli w rodzinie przebywało 5 dzieci. Rodzina miała zapewniony kontakt z innymi rodzinami zastępczymi, udział w grupie wsparcia, dostęp do poradnictwa, pomocy specjalistycznej dla dzieci i szkoleń. W okresie objętym kontrolą rodzina była oceniana raz - uzyskała ocenę pozytywną. Rodzina biologiczna nie współpracuje z asystentem. Terminowo otrzymywała należne świadczenia, m.in. na pokrycie kosztów utrzymania dziecka, świadczenie w związku z przyjęciem dziecka, świadczenie na utrzymanie domu jednorodzinnego. Nie korzystała z prawa do wypoczynku.
4. (...) rodzina zawodowa - utworzona przed okresem objętym kontrolą. W aktach znajdowały się aktualne zaświadczenia lekarskie i opinie psychologiczne. Na dzień kontroli w rodzinie przebywało 2 dzieci. Rodzina miała zapewniony kontakt z innymi rodzinami zastępczymi, udział w grupie wsparcia, dostęp do poradnictwa, pomocy specjalistycznej dla dzieci, wsparcie wolontariuszy. W okresie objętym kontrolą była oceniana raz - ocena pozytywna z zaleceniami, dokonana w porozumieniu z koordynatorem i asystentem rodziny. Terminowo wypłacane były należne świadczenia, m.in.: na pokrycie kosztów utrzymania, świadczenie na utrzymanie lokalu, remont lokalu. Nie korzystała z prawa do wypoczynku.
5. (...) rodzinny dom dziecka - utworzony przed okresem objętym kontrolą. W aktach znajdowały się aktualne zaświadczenia lekarskie i opinie psychologiczne. Na dzień kontroli w rodzinie przebywało 7 dzieci. Rodzina miała zapewniony kontakt z innymi rodzinami zastępczymi, udział w grupie wsparcia, dostęp do poradnictwa, terapii, pomocy specjalistycznej dla dzieci, wsparcia wolontariuszy i szkoleń. W okresie objętym kontrolą była oceniana raz - ocena pozytywna, dokonana w porozumieniu z koordynatorem i asystentem rodziny. Terminowo otrzymywała należne świadczenia, m.in. na pokrycie kosztów utrzymania dziecka, świadczenie w związku z przyjęciem dziecka, świadczenie na utrzymanie lokalu mieszkalnego, domu jednorodzinnego, dodatek z tytułu niepełnosprawności dziecka. Miała wsparcie poprzez zatrudnienie osoby do pomocy, która spełniała wymogi określone w ustawie o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. W 2022 r. nie korzystała z prawa do wypoczynku, miała zaplanowany wypoczynek na sierpień 2023 r.
6. (...) rodzinny dom dziecka - utworzony przed okresem objętym kontrolą. W aktach znajdowały się aktualne zaświadczenia lekarskie i opinie psychologiczne. Na dzień kontroli w rodzinie przebywało 9 dzieci. Rodzina miała zapewniony kontakt z innymi rodzinami zastępczymi, udział w grupie wsparcia, dostęp do poradnictwa, pomocy specjalistycznej dla dzieci, wsparcia wolontariuszy i treningów wyjazdowych. W okresie objętym kontrolą była oceniana raz - ocena pozytywna. Rodziny biologiczne nie były

objęte wsparciem asystenta. Terminowo otrzymywała należne świadczenia, m.in. na pokrycie kosztów utrzymania dziecka, świadczenie w związku z przyjęciem dziecka, świadczenie na utrzymanie lokalu mieszkalnego, dodatek z tytułu niepełnosprawności dziecka. Nie korzystała z prawa do wypoczynku.

7. (...) rodzinny dom dziecka przekształcony z rodziny zastępczej niezawodowej w kwietniu 2022 r. Rodzina zgłosiła się do centrum w listopadzie 2021 r. Zgromadzone były dokumenty potwierdzające spełnienie przez rodzinę wszystkich wymagań określonych w ustawie o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. Rodzina uzyskała wstępną akceptację organizatora rodzinnej pieczy zastępczej w grudniu 2021 r. i bezpośrednio po uzyskaniu akceptacji odbyła szkolenie uzupełniające. 17 grudnia 2021 r. złożyła wniosek o wydanie zaświadczenia kwalifikacyjnego i uzyskała je tego samego dnia. Na dzień kontroli w rodzinie przebywało 7 dzieci. Rodzina miała zapewniony kontakt z innymi rodzinami zastępczymi, udział w grupie wsparcia, dostęp do poradnictwa, pomocy specjalistycznej dla dzieci i szkoleń. W okresie objętym kontrolą rodzina była oceniana raz – uzyskała ocenę pozytywną, dokonaną w porozumieniu z koordynatorem i asystentem rodziny. Terminowo otrzymywała należne świadczenia, m.in. na pokrycie kosztów utrzymania dziecka, świadczenie w związku z przyjęciem dziecka, świadczenie na utrzymanie lokalu mieszkalnego, dodatek z tytułu niepełnosprawności dziecka. Nie korzystała z prawa do wypoczynku.
8. (...) rodzina niezawodowa – zgłosiła się do centrum w listopadzie 2022 r. Zgromadzone były dokumenty potwierdzające spełnienie przez rodzinę wszystkich wymagań określonych w ustawie o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. Rodzina uzyskała wstępną akceptację w marcu 2023 r. W miesiącach kwiecień-maj 2023 r. odbyła wymagane szkolenie, uzyskując 26 czerwca świadectwo ukończenia szkolenia. Na dzień kontroli nie było złożonego wniosku o wydanie zaświadczenia kwalifikacyjnego. W rodzinie przebywało 1 dziecko. Rodzina miała zapewniony kontakt z innymi rodzinami zastępczymi i dostęp do pomocy specjalistycznej dla dzieci. Ze względu na krótki okres funkcjonowania nie była oceniana. Terminowo otrzymywała należne świadczenia na pokrycie kosztów utrzymania dziecka.
9. (...) rodzina niezawodowa – kandydaci zgłosili się do PCPR przed okresem objętym kontrolą. W aktach znajdowała się aktualna opinia psychologa oraz zaświadczenia lekarskie. Przed okresem kontrolnym rodzina uzyskała wstępną akceptację (1.12.2021 r.), ale szkolenie odbyła dopiero w dniach 7-30.06.2022 r. Zgodnie z wyjaśnieniem złożonym przez kontrolowaną jednostkę, pcpr otrzymał postanowienie ustanawiające p. (...) rodziną zastępczą 28.07.2021 r. W tym czasie kończyło się szkolenie kandydatów na rodziny zastępcze niezawodowe (2-30.07.2021 r.), więc p. (...) nie miał możliwości dołączenia do tego szkolenia. Kolejne było dopiero w czerwcu 2022 r. Z treści złożonego wyjaśnienia wynika, że „ze względu na małą liczbą oczekujących na przeszkolenie (przeprowadzenie szkolenia głównie metodą warsztatową z niewielką liczbą osób jest mało efektywne, brakuje dyskusji, polemiki, wymiany doświadczeń, które są istotnym elementem dla przyszłych rodzin zastępczych), dopiero 7.06.2022 r. po zebraniu odpowiedniej liczby uczestników (8) PCPR w Koszalinie rozpoczęło szkolenie dla kandydatów na rodziny zastępcze niezawodowe. Na dzień kontroli w rodzinie przebywało 1 dziecko. Rodzina miała zapewniony kontakt z innymi rodzinami zastępczymi, udział w grupie wsparcia, dostęp do poradnictwa, pomoc prawną, terapię. W okresie objętym kontrolą była oceniana 2 razy – uzyskała oceny pozytywne. Rodzina biologiczna nie współpracuje z asystentem. Terminowo wypłacane były należne świadczenia na pokrycie kosztów utrzymania dziecka.
10. (...) rodzina niezawodowa – zgłosiła się do centrum w czerwcu 2022 r. Zgromadzone były dokumenty potwierdzające spełnienie przez rodzinę wszystkich wymagań określonych

w ustawie o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. Rodzina uzyskała wstępną akceptację w grudniu 2022 r. W miesiącach kwiecień-maj 2023 r., po 10 miesiącach od ustanowienia, odbyła wymagane szkolenie, uzyskując 26 czerwca świadectwo ukończenia szkolenia. Zgodnie z wyjaśnieniem złożonym przez kontrolowaną jednostkę p. (...) została ustanowiona rodziną zastępczą 24 czerwca 2022 r. Postanowienie do p CPR wpłynęło 28 czerwca. W terminie 7-30 czerwca 2022 r. odbywało się szkolenie kandydatów na rodziny zastępcze niezawodowe i p. (...) nie miała możliwości dołączenia do trwającego szkolenia. Kontrolowana jednostka oświadczyła, że „ze względu na brak kandydatów oczekujących na przeszkolenie (przeprowadzenie szkolenia głównie metodą warsztatową z niewielką liczbą osób jest mało efektywne, brakuje dyskusji, polemiki, wymiany doświadczeń, które są istotnym elementem dla przyszłych rodzin zastępczych) PCPR nie miał możliwości zorganizowania szkolenia dla jednej rodziny. Po wcześniejszych rozmowach telefonicznych z Ośrodkami Adopcyjnymi i ORPZ w dniu 31 marca 2023 r. Ośrodek Adopcyjny przy Stowarzyszeniu Rodzin Katolickich wystąpił z pismem do PCPR w Koszalinie o wskazanie liczby kandydatów na rodzinę zastępczą do przeszkolenia. Pani (...) w dniach 22.04.2023 r. – 27.05.2023 r. uczestniczyła w szkoleniu i uzyskała świadectwo”. Na dzień kontroli nie było złożonego wniosku o wydanie zaświadczenia kwalifikacyjnego. W rodzinie przebywało 2 dzieci. Rodzina miała zapewniony kontakt z innymi rodzinami zastępczymi i dostęp do pomocy specjalistycznej dla dzieci. W okresie objętym kontrolą rodzina była oceniana była raz – uzyskała ocenę pozytywną, dokonaną w porozumieniu z koordynatorem i asystentem rodziny. Terminowo otrzymywała należne świadczenia na pokrycie kosztów utrzymania dzieci.

Wszystkie kontrolowane rodziny były objęte wsparciem koordynatora lub pracownika organizatora rodzinnej pieczy zastępczej. Na dzień kontroli w Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Koszalinie pracowało 3 koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej, każdy w wymiarze 1 etatu. Obejmowali wsparciem 41 rodzin. Pozostałe 35 rodzin było objętych wsparciem przez 2 pracowników organizatora rodzinnej pieczy zastępczej. Nie stwierdzono nieprawidłowości w tym zakresie.

Oceny kontrolowanych rodzin dokonywano w porozumieniu z koordynatorem rodzinnej pieczy zastępczej i z asystentem rodziny, w przypadkach, w których rodziny biologiczne współpracowały z asystentem. Niepokoić może fakt, że rodziny nie korzystają z prawa do wypoczynku. W celu zapobiegania wypaleniu zawodowemu należy zachęcać rodziny, aby korzystały z tego prawa i informować na piśmie o takiej możliwości.

akta kontroli str. 21-118

2.1. Organizowanie szkoleń dla rodzin zastępczych, prowadzących rodzinne domy dziecka i dyrektorów placówek opiekuńczo-wychowawczych typu rodzinnego oraz kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej, prowadzenia rodzinnego domu dziecka lub pełnienia funkcji dyrektora placówki opiekuńczo-wychowawczej typu rodzinnego. Organizowanie wsparcia dla rodzinnej pieczy zastępczej, w szczególności przez grupy wsparcia i specjalistyczne poradnictwo.

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Koszalinie zatrudnia dwie osoby, które mają uprawnienia do prowadzenia szkoleń dla kandydatów do prowadzenia rodzinnych form pieczy zastępczej. Ponadto powiat współpracuje w zakresie organizowania szkoleń z Publicznym Ośrodkiem Adopcyjnym w Koszalinie oraz Ośrodkiem Adopcyjnym Stowarzyszenia Rodzin Katolickich w Szczecinie. W okresie objętym kontrolą p CPR przeprowadził dwa szkolenia - jedno dla kandydatów do sprawowania rodzinnej pieczy zastępczej w czerwcu 2022 r., udział wzięło 12 osób, drugie uzupełniające w wymiarze 18 godzin, udział wzięły 2 osoby. Ponadto w okresie kwiecień-maj 2023 r. siedmiu

kandydatów uczestniczyło w szkoleniu organizowanym przez Ośrodek Adopcyjny Stowarzyszenia Rodzin Katolickich w Szczecinie.

Na podstawie analizy dokumentacji rodzin zastępczych należy stwierdzić, że dotychczasowa częstotliwość szkoleń jest niewystarczająca. W związku ze zmianą ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej organizator rodzinnej pieczy zastępczej musi zapewnić szkolenia dla kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej/prowadzącego rodzinny dom dziecka w terminie 3 miesięcy od dnia złożenia przez nich wniosku o przeszkolenie – art. 43 ust. 8 ustawy. Należy wskazać, że rodziny zastępcze ustanowione przez sąd również muszą przejść wymagane szkolenie. Zgodnie z art. 109 § 2 pkt 5 oraz art. 112⁵ § 2 Kodeksu rodzinnego i opiekuńczego⁴ sąd może tymczasowo, jednak nie dłużej niż na 6 miesięcy, powierzyć pełnienie funkcji rodziny zastępczej, niespełniającym warunku niezbędnych szkoleń, określonego w przepisach ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. Tryb określony w w/w przepisach jest zatem trybem szczególnym i powierza on pełnienie funkcji jedynie czasowo. W wymienionym trybie mają zastosowanie przepisy ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, dotyczące organizacji, funkcjonowania oraz finansowania rodzin zastępczych.

Pouczam o konieczności planowania szkoleń dla kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej/prowadzenia rodzinnego domu dziecka z częstotliwością gwarantującą pełną realizację zapisów ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej i eliminującą sytuację, kiedy kandydaci będą oczekiwali na szkolenie kilka miesięcy.

W ramach wspierania rodzin zastępczych ustalono, że w okresie objętym kontrolą: 1 korzystała z pomocy rodziny pomocowej, 23 z pomocy wolontariuszy, 20 brało udział w grupie wsparcia, 42 korzystały z poradnictwa psychologicznego, 17 z innych form poradnictwa, 11 z pomocy prawnej. 60 rodzin miało zapewniony kontakt z innymi rodzinami zastępczymi, 21 korzystało ze szkoleń, 19 z warsztatów w ramach projektu „Regionalna akademia dzieci i młodzieży”.

akta kontroli str. 21-24

3. Zapewnianie dzieciom pieczy zastępczej.

Sprawozdania dyrektora Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Koszalinie, na podstawie których został opracowany program rozwoju pieczy zastępczej, zawierały informacje o potrzebach powiatu w zakresie liczby miejsc w pieczy zastępczej oraz ustalały kierunki rozwoju pieczy zastępczej. W trakcie kontroli stwierdzono, że powiat nie ma na swoim terenie pieczy instytucjonalnej, ale zabezpieczenie dzieci w okresie objętym kontrolą nie wskazywało na konieczność tworzenia placówki opiekuńczo-wychowawczej. Na dzień kontroli w powiecie funkcjonowało 69 rodzin zastępczych i 7 rodzinnych domów dziecka.

rodzaj pieczy	liczba rodzin	liczba dzieci i osób pełnoletnich umieszczonych na dzień kontroli
rodzina zastępcza spokrewniona	46	60
rodzina zastępcza niezawodowa	21	33
rodzina zastępcza zawodowa	2	5
rodzinny dom dziecka	7	51
ogółem	76	149

Powyższe wskazuje, że najwięcej dzieci było umieszczonych w rodzinach zastępczych spokrewnionych i rodzinnych domach dziecka. Najczęstszymi przyczynami umieszczania

⁴ Ustawa z dnia 25 lutego 1964 r. Kodeks rodzinny i opiekuńczy (Dz. U. z 2020 r. poz. 135 ze zm.)

dzieci w pieczy zastępczej był alkoholizm rodziców i niewydolność opiekuńczo-wychowawcza rodziców.

Na dzień kontroli wszystkie postanowienia sądu zostały wykonane i nie było dzieci oczekujących na umieszczenie w pieczy zastępczej.

Rotacja dzieci w pieczy zastępczej, w okresie objętym kontrolą przedstawia się następująco:

lp.	rodzaj pieczy zastępczej	liczba dzieci umieszczonych w pieczy w okresie objętym kontrolą		liczba dzieci, które opuściły pieczę	liczba dzieci, które powróciły do rodziny biologicznej
		na terenie powiatu	poza powiatem		
1.	rodzina zstępca spokrewniona	11	2	13	5
2.	rodzina zastępcza niezawodowa	26	4	12	9
3.	rodzina zastępcza zawodowa ogółem, w tym:	0	0	3	3
3.1.	pełniącą funkcję pogotowia rodzinnego	0	0	0	0
3.2.	specjalistyczna	0	0	0	0
4.	rodzinny dom dziecka	42	0	26	14
5.	piecza ogółem	79	6	54	31

Powiat najczęściej zapewnia opiekę dzieciom na swoim terenie, co zdecydowanie ułatwia współpracę z rodzinami wychowanków. W okresie objętym kontrolą 9 dzieci umieszczono poza powiatem, w tym troje w placówkach opiekuńczo-wychowawczych na terenie sąsiednich powiatów i 6 w rodzinach zastępczych. Dwoje dzieci przebywa w rodzinach spokrewnionych, a 4 mieszka na terenie powiatu słupskiego, ponieważ rodzina, która wcześniej mieszkała na terenie powiatu koszalińskiego zmieniła miejsce zamieszkania. Nie stwierdzono nieprawidłowości w tym zakresie.

W rodzinnej pieczy zastępczej nie umieszczono żadnego dziecka z placówki opiekuńczo-wychowawczej.

Dwoje dzieci z dwóch rodzin zastępczych (spokrewnionej i niezawodowej) zostało przeniesionych do placówki opiekuńczo-wychowawczej. Przyczyną w jednym przypadku była niewydolność wychowawcza i choroba alkoholowa, a w drugim trudności wychowawcze. Ponadto dwoje dzieci z rodzinnego domu dziecka, ze względu na stan zdrowia, zostało umieszczonych w domu pomocy społecznej.

Bracia (...) i (...) zostali umieszczeni w domu pomocy społecznej na terenie powiatu koszalińskiego. Od listopada 2020 r. chłopcy przebywali w rodzinnym domu dziecka. 11 października 2021 r. PCPR w Koszalinie złożył do sądu wnioski o umieszczenie małoletnich w

domu pomocy społecznej przeznaczonym dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnych intelektualnie. W uzasadnieniu podano, że „dzieci posiadają orzeczenia Powiatowej Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej w Koszalinie o potrzebie kształcenia specjalnego, gdzie u (...) zdiagnozowano niepełnosprawność w stopniu umiarkowanym natomiast u (...) zdiagnozowano niepełnosprawność intelektualną sprzężoną w stopniu znacznym. Państwo (...) nie posiadają odpowiednich warunków i umiejętności niezbędnych do opieki nad małoletnimi (...) i (...). Dzieci są agresywne wobec innych wychowanków przebywających w rodzinnym domu dziecka, są mocno absorbujące, wymagają specjalistycznego całodobowego wsparcia, którego rodzina zastępcza nie jest w stanie zapewnić. Ww. będąc u kresu wytrzymałości poinformowali PCPR w Koszalinie o ogromnych trudnościach w opiece nad małoletnimi. (...) Ze względu na dobro zarówno dzieci jak i rodzinnego domu dziecka zasadne jest pilne umieszczenie (...) i (...) (...) w domu pomocy społecznej przeznaczonym dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnych intelektualnie. Analizie poddano dokumentację (...) - oceny sytuacji dziecka dokonane 10.08.2021 r. i 28.10.2021 r. oraz (...) ocena dokonana 9.11.2021 r. U obydwu chłopców w modyfikacji planów pomocy dziecku zawarte zostały zapisy dotyczące umieszczenia w domu pomocy społecznej, jednocześnie uznając zasadność pobytu w pieczy zastępczej. W przypadku żadnego z chłopców nie rozpatrywano możliwości umieszczenia w specjalistycznej rodzinie zastępczej. W aktach znajdowała się adnotacja urzędowa, z której wynikało, że pcpwr kontaktował się z regionalnymi placówkami w Dębnie i Gdańsku. Uzyskał informację, że placówki nie dysponują wolnymi miejscami. Postanowienie o umieszczeniu chłopców w domu pomocy społecznej zostało wydane 22 grudnia 2021 r., a decyzje umieszczające dla (...) 24 lutego 2022 r., a dla (...) 26 kwietnia 2022 r.

Analizująca powyższe należy stwierdzić, że bracia pozbawieni są opieki rodziców w związku z czym konieczne było zastosowanie art. 32 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej stanowiącego, że w przypadku niemożności zapewnienia dziecku opieki i wychowania przez rodziców sprawowana jest piecza zastępcza, którą organizuje powiat. Powiat koszaliński początkowo podjął prawidłowe działania umieszczając dzieci w pieczy rodzinnej, ale następnie przeniósł chłopców do systemu pomocy społecznej, nie wykorzystując wszystkich możliwości pozostawienia ich w pieczy zastępczej. Dla dzieci wymagających szczególnych oddziaływań ustawodawca przewidział zarówno specjalistyczne rodziny zastępcze jak i pieczę instytucjonalną. Zgodnie z art. 105 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, placówka typu specjalistyczno-terapeutycznego sprawuje opiekę nad dzieckiem o indywidualnych potrzebach, a w szczególności:

- 1) legitymującym się orzeczeniem o niepełnosprawności albo orzeczeniem o umiarkowanym lub znacznym stopniu niepełnosprawności
- 2) wymagającym stosowania specjalnych metod wychowawczych i specjalistycznej terapii
- 3) wymagającym wyrównywania opóźnień rozwojowych i edukacyjnych.

Placówka typu specjalistyczno-terapeutycznego zapewnia zajęcia wychowawcze, socjoterapeutyczne, korekcyjne, kompensacyjne, logopedyczne, terapeutyczne, rekompensujące braki w wychowaniu w rodzinie i przygotowujące do życia społecznego, a dzieciom niepełnosprawnym także odpowiednią rehabilitację i zajęcia rewalidacyjne. Art. 95 ust. 2 ustawy umożliwia umieszczenie w placówce opiekuńczo-wychowawczej typu specjalistyczno-terapeutycznego dziecka poniżej 10 roku życia w wyjątkowych przypadkach, szczególnie gdy przemawia za tym stan jego zdrowia.

Zgodnie z art. 109 w regionalnej placówce opiekuńczo-terapeutycznej są umieszczane dzieci wymagające szczególnej opieki, które ze względu na stan zdrowia wymagają stosowania specjalistycznej opieki i rehabilitacji nie mogą zostać umieszczone w rodzinnej pieczy zastępczej lub w placówce opiekuńczo-wychowawczej.

Powiat nie wykorzystał w pełni możliwości umieszczenia dzieci zarówno w rodzinnej pieczy zastępczej jak i w pieczy instytucjonalnej, na co pozwalają cytowane wyżej przepisy.

W okresie objętym kontrolą, przed umieszczeniem w pieczy, nie rozdzielono żadnego rodzeństwa. Po umieszczeniu w rodzinnej pieczy zastępczej doszło do rozdzielenia jednego 4-osobowego rodzeństwa. Dwóch braci zostało umieszczonych w domu pomocy społecznej na terenie powiatu koszalińskiego, a dwóch pozostało w rodzinnym domu dziecka. Mimo bliskiej odległości dzieci nie utrzymują kontaktów, co uniemożliwia realizację zapisów art. 33, pkt 2 lit c ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, stanowiącego, że *piecza zastępcza zapewnia przygotowanie dziecka do nawiązywania i podtrzymywania bliskich, osobistych i społecznie akceptowanych kontaktów z rodziną i rówieśnikami, w celu łagodzenia skutków doświadczania straty i separacji oraz zdobywania umiejętności społecznych*. Z informacji przekazanych przez kontrolowaną jednostkę wynika, że pomiędzy dziećmi nie ma więzi.

Na dzień kontroli, w dwóch rodzinnych domach dziecka było przekroczenie liczby dzieci określonej w ustawie o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. Zgodnie z art. 61 ustawy w rodzinnym domu dziecka, w tym samym czasie, może przebywać łącznie nie więcej niż 8 dzieci i osób, które osiągnęły pełnoletność (...). W razie konieczności umieszczenia w rodzinnym domu dziecka rodzeństwa (...) jest dopuszczalne umieszczenie w tym samym czasie większej liczby dzieci. W obydwu przypadkach przekroczenia związane były z przyjęciem do rodziny rodzeństwa.

Nie stwierdzono nieprawidłowości w tym zakresie.

W okresie objętym kontrolą żadna rodzina nie została rozwiązana wskutek zmiany orzeczenia sądu w związku z niewypełnianiem lub niewłaściwym wypełnianiem funkcji rodziny zastępczej. W związku z usamodzielnieniem wychowanków rozwiązano 6 rodzin spokrewnionych i 1 niezawodową, a w związku z powrotem dziecka do rodziny biologicznej 4 spokrewnione i 6 niezawodowych.

Nie stwierdzono uchybień w tym zakresie.

akta kontroli str. 118-164

4. Prowadzenie placówek opiekuńczo-wychowawczych.

Powiat koszaliński nie prowadzi ani nie zleca prowadzenia placówki opiekuńczo-wychowawczej.

5. Prowadzenie rejestru danych o osobach zakwalifikowanych do pełnienia funkcji rodziny zastępczej zawodowej, niezawodowej lub do prowadzenia rodzinnego domu dziecka oraz osób pełniących funkcje rodziny zastępczej zawodowej, niezawodowej i prowadzących rodzinny dom dziecka.

Rejestr osób zakwalifikowanych do pełnienia funkcji rodziny zastępczej zawodowej, niezawodowej lub do prowadzenia rodzinnego domu dziecka oraz osób pełniących funkcję rodziny zastępczej zawodowej, niezawodowej i prowadzących rodzinny dom dziecka na podstawie upoważnienia nr 27/2022 Starosty Koszalińskiego z 28 stycznia 2022 r. prowadzi dyrektor Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Koszalinie. Rejestr zawiera następujące dane osób: imię i nazwisko, datę urodzenia, obywatelstwo, adres miejsca zamieszkania, stan cywilny, wykształcenie, zawód, miejsce pracy, źródła dochodu, dane o warunkach mieszkaniowych, dane niezbędne do stwierdzenia, że osoba może sprawować właściwą opiekę nad dzieckiem wynikające z zaświadczenia lekarskiego aktualizowanego co 2 lata, dane dotyczące opinii potwierdzającej posiadanie predyspozycji i motywacji

do pełnienia funkcji rodziny zastępczej lub prowadzenia rodzinnego domu dziecka wystawionej przez psychologa, zakres ukończonych szkoleń, liczbę umieszczonych dzieci i osób pełnoletnich. W okresie objętym kontrolą rejestr był przekazywany 5 razy. Nie stwierdzono nieprawidłowości w tym zakresie.

akta kontroli str. 153-154

6. Realizacja zaleceń pokontrolnych z kontroli przeprowadzonej w dniach 21-23 i 26-27 sierpnia 2019 r. w Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Koszalinie.

W związku ze stwierdzoną podczas ostatniej kontroli nieprawidłowością zostało wydane zalecenie pokontrolne *weryfikować przed nawiązaniem stosunku pracy oraz przed powierzeniem rodzicom zastępczym opieki nad dzieckiem osoby pod kątem zamieszczenia ich danych w rejestrze, o którym mowa w ustawie o przeciwdziałaniu zagrożeniom przestępczością na tle seksualnym.* Zalecenie jest realizowane.

akta kontroli str. 180

Podsumowanie ustaleń kontroli.

stwierdzone uchybień /nieprawidłowości	1) brak kontaktów dzieci umieszczonych w rodzinnym domu dziecka z braćmi umieszczonymi w domu pomocy społecznej 2) umieszczenie dzieci w domu pomocy społecznej z pominięciem wykorzystania wszystkich możliwości pozostawienia w systemie pieczy zastępczej
przyczyny stwierdzonych uchybień /nieprawidłowości	1) zaniedbanie 2) konieczność podjęcia pilnych działań zabezpieczających dzieci
skutki stwierdzonych uchybień /nieprawidłowości	1) brak kontaktów pomiędzy rodzeństwem 2) przebywanie dzieci poza systemem pieczy zastępczej
osoby odpowiedzialne za stwierdzone uchybień /nieprawidłowości	dyrektor i pracownicy Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Koszalinie
uprawnienia jednostki kontrolowanej	Zgodnie z art. 197d ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej oraz § 14 ust. 1 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej ws. przeprowadzania kontroli przez wojewodę oraz wzoru legitymacji uprawniającej do przeprowadzania kontroli jednostka kontrolowana może zgłosić umotywowane zastrzeżenia do wystąpienia pokontrolnego w terminie 7 dni od daty jego otrzymania .
wpis w książce kontroli	5/2023
wystąpienie otrzymują	1) Starosta Koszaliński 2) Wojewoda Zachodniopomorski

W celu podniesienia efektywności pracy powiatu koszalińskiego w zakresie pieczy zastępczej

wydają zalecenia znaczące:

- 1) zapewnić dzieciom umieszczonym w pieczy zastępczej utrzymywanie kontaktów z rodzeństwem

- 2) przed podjęciem działań zmierzających do umieszczenia dziecka w domu pomocy społecznej, wykorzystać wszystkie możliwości w celu zapewnienia opieki zgodnie z art. 32 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

W przypadku braku zastrzeżeń do zaleceń pokontrolnych proszę poinformować mnie w ciągu 30 dni od daty otrzymania wystąpienia o sposobie ich realizacji.

.....

Zespół inspektorów:

.....

.....

Dyrektor Wydziału Zdrowia i Polityki Społecznej
Zachodniopomorskiego Urzędu Wojewódzkiego:

.....

Na oryginale właściwe podpisy.